

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2003 оны 11 дүгээр сарын 28-ны
өдөр

Улаанбаатар хот

УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН ТУХАЙ

НЭГДҮГЭЭР БҮЛЭГ НИЙТЛЭГ ҮНДЭСЛЭЛ

1 дүгээр зүйл.Хуулийн зорилт

1.1.Энэхүү хуулийн зорилт нь усан замын тээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэх үйл ажиллагаа болон усан замын тээврийн хэрэгсэлд тавигдах нөхцөл, шаардлагыг тодорхойлох, усан замын тээврийн хэрэгслийг ашиглахтай холбогдсон харилцааг зохицуулахад оршино.

1.2.Хуульд өөрөөр заагаагүй бол усан замын тусгай зориулалтын тээврийн хэрэгслийг нийтийн зориулалтаар ашиглахад энэ хуулийн дагуу зохицуулна.

2 дугаар зүйл.Усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомж

2.1.Усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомж нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, энэ хууль болон тэдгээртэй нийцүүлэн гаргасан хууль тогтоомжийн бусад актаас бүрдэнэ.

2.2.Монгол Улсын олон улсын гэрээнд энэ хуульд зааснаас өөрөөр заасан бол олон улсын гэрээний заалтыг дагаж мөрдөнө.

2.3.Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт гадаад улсын хуулийн этгээд, иргэн усан замын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэлт гүйцэтгэхэд Монгол Улсын олон улсын гэрээнд өөрөөр заагаагүй бол тус улсын хууль тогтоомжийг дагаж мөрдөнө.

3 дугаар зүйл. Хуулийн нэр томъёо

3.1.Энэ хуульд хэрэглэсэн дараахь нэр томъёог дор дурдсан утгаар ойлгоно:

3.1.1.“усан зам” гэж усан замын тээврийн хэрэгслийг аюулгүйгээр зорчиход зориулагдсан хөвөлтийн болон бусад дохио, тэмдэг бүхий усан зурвасыг ;

3.1.2.”усан замын тээвэр” гэж гол мөрөн, нуурын усанд усан замын тээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэлтийг;

3.1.3."усан замын тээврийн хэрэгсэл" гэж усан замаар зорчигч, ачаа тээвэрлэхэд зориулсан бүх төрлийн усан онгоц, чирэгч онгоц, чиргүүл онгоц, шумбагч онгоц, завь, бяргааз, хөвөгч төхөөрөмж, хөвөгч байгууламжийг;

3.1.4."усан замын тусгай зориулалтын тээврийн хэрэгсэл" гэж цэрэг, цагдаа, хил хамгаалах, гаалийн болон төрийн бусад чиг үүргийг хэрэгжүүлэх байгууллагын усан замын тээврийн хэрэгслийг;

3.1.5."усан замын тээврийн хэрэгсэл эзэмшигч /цаашид "эзэмшигч" гэх/" гэж усан замын тээврийн хэрэгслийг хууль ёсоор эзэмшиж, ачаа, зорчигч тээвэрлэхэд ашиглаж байгаа этгээдийг;

3.1.6."зорчигч" гэж усан замын тээврийн хэрэгсэл дээр буюу тавцан дээр зорчиж байгаа хүнийг;

3.1.7."ачаа" гэж усан замын тээврийн хэрэгслээр тээвэрлэж байгаа эд зүйлсийг;

3.1.8."тээвэрлэлт" гэж усан замын тээврийн хэрэгслээр зорчигч болон ачааг усан замын нэг зогсоолоос нөгөө зогсоолд шилжүүлэн зөөхтэй холбогдсон ажил, үйлчилгээг;

3.1.9."тээвэрлэгч" гэж усан замын тээвэрлэлтийн ажил, үйлчилгээ эрхэлж байгаа этгээдийг;

3.1.10."тээвэрлүүлэгч" гэж усан замын тээвэрлэлтийн үйлчилгээ хэрэглэгчийг;

3.1.11."зогсоол" гэж зорчигчдыг буулгах, суулгах, ачааг ачих, буулгахад зориулагдсан гэрэлтүүлэг, аврах хэрэгсэл зэргээр бүрэн хангагдсан эрэг дээрх байгууламжийг;

3.1.12."тээврийн баримт бичиг" гэж зорчигч, ачааг ачсан, хүлээн авсан тухай тэмдэглэгээ хийж, баталгаажуулсан баримтыг.

ХОЁРДУГААР БҮЛЭГ УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН ТАЛААРХИ ТӨРИЙН БАЙГУУЛЛАГЫН БҮРЭН ЭРХ

4 дүгээр зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын бүрэн эрх

4.1.Монгол Улсын Их Хурал усан замын тээврийн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

4.1.1.усан замын тээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлого тодорхойлох;

4.1.2.олон улсын усан замын тээврийн холбогдолтой гэрээ соёрхон батлах;

4.1.3.усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомжийн биелэлтийг хянан шалгах.

5 дугаар зүйл.Монгол Улсын Засгийн газрын бүрэн эрх

5.1.Засгийн газар усан замын тээврийн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

5.1.1.усан замын тээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлого хэрэгжүүлэх;

5.1.2.усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомжийн биелэлтийг хангах;

5.1.3.усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомжийн биелэлтэд тавих хяналтыг хэрэгжүүлэх, усан замын тээврийн улсын хяналтын дүрмийг батлах.

6 дугаар зүйл.Усан замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагын бүрэн эрх

6.1.Усан замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

6.1.1.усан замын тээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлого боловсруулах, хэрэгжүүлэх;

6.1.2.усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэрийн биелэлтийг зохион байгуулах;

6.1.3.усан замын тээврийн үйлчилгээ эрхлэх тусгай зөвшөөрөл олгох. Тусгай зөвшөөрөл олгох журмыг батлах;

/Энэ заалтад 2011 оны 1 дүгээр сарын 20-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/

6.1.4.усан замын сүлжээн дэх олон улсын болон улсын чанартай замын чиглэлийг батлах;

6.1.5.тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаа, усан замын тээврийн хэрэгсэл, усан замын байгууламжийн техник ашиглалтын талаар нийтлэг мөрдөх дүрэм, журам, норм, нормативыг батлах, тэдгээрийн биелэлтийг хангуулах;

6.1.6.усан замын тээврийн асуудлаар олон улсын үйл ажиллагаанд оролцох, улс хооронд тээвэрлэх ачаа, зорчигчдын хэмжээ болон тээвэрлэлтийн аюулгүй байдал, үйлчилгээний чанарын шаардлагын талаар холбогдох улстай тохиролцох;

6.1.7.усан замын зорчигч, ачаа тээвэрлэлтийн үнэ, тарифын аргачлалыг боловсруулах.

7 дугаар зүйл.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг даргын бүрэн эрх

7.1.Аймаг, нийслэл, сум, дүүргийн Засаг дарга усан замын тээврийн талаар дараахь бүрэн эрхийг хэрэгжүүлнэ:

7.1.1.усан замын тээврийн талаар төрөөс баримтлах бодлоготой уялдуулан тухайн нутаг дэвсгэрт усан замын тээврийг зохицуулах асуудлыг төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран шийдвэрлэх, хэрэгжилтийг зохион байгуулах;

7.1.2.нутаг дэвсгэртээ усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомж, Засгийн газрын шийдвэр, усан замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага болон иргэдийн Төлөөлөгчдийн Хурлын шийдвэрийн биелэлтийг хангах;

7.1.3.усан замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв болон улсын мэргэжлийн хяналтын байгууллагатай хамтран нутаг дэвсгэртээ усан замын тээврийн улсын хяналт хэрэгжүүлэх;

7.1.4.усан замын тээвэрлэлтийн чиглэлийг тогтоох, өөрчлөх шийдвэрийг усан замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагатай хамтран шийдвэрлэх;

7.1.5.тухайн нутаг дахь усан замын болон зогсоолын дохио, тэмдгийн засвар, арчлалт, хамгаалалт, ашиглалтад хяналт тавих;

7.1.6.усан замын зогсоолын үйл ажиллагаатай холбоотой асуудлыг зохицуулах.

ГУРАВДУГААР БҮЛЭГ УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН БҮРТГЭЛ, ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРӨЛ

8 дугаар зүйл.Тээврийн хэрэгслийн бүртгэл

8.1.Усан замын тээврийн хэрэгслийг энэ хуулийн 14.3-д заасан журмын дагуу бүртгэнэ.

8.2.Усан замын тээврийн хэрэгслийг эзэмшигч нь усан тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагад бүртгүүлж, бүртгэлийн гэрчилгээ авна. Гэрчилгээнд тээврийн хэрэгслийн марк, нэр, дугаар, үйлдвэрлэгдсэн он, эзэмшигчийн нэр зэргийг тэмдэглэсэн байна.

/Энэ хэсэгт 2005 оны 1 дүгээр сарын 27-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/

8.3.Усан замын тээврийн хэрэгслийн дугаарыг усан тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллагаас олгоно.

/Энэ хэсэгт 2005 оны 1 дүгээр сарын 27-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/

8.4.Усан замын тээврийн хэрэгслийн нэр буюу дугаарыг тээврийн хэрэгслийн үзэгдэх хэсэгт дэвсгэр өнгөнөөс тодоор ялгагдах өнгөөр тэмдэглэнэ.

8.5.Улсын бүртгэлд бүртгэгдсэн усан онгоцон дээр Монгол Улсын Төрийн далбааг мандуулна.

9 дүгээр зүйл.Тусгай зөвшөөрөл

9.1.Усан замын нийтийн тээврийн үйлчилгээ эрхлэх аж ахуйн нэгж, иргэнд Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай² хуулийн дагуу тусгай зөвшөөрөл олгоно.

/Энэ хэсэгт 2011 оны 1 дүгээр сарын 20-ны өдрийн хуулиар өөрчлөлт оруулсан/

9.2.Тусгай зөвшөөрөл авахад аж ахуйн нэгж, иргэн дараахь нөхцөл, шаардлагыг хангасан байна:

9.2.1.ажил, үйлчилгээг гүйцэтгэх мэргэжлийн боловсон хүчин, усан замын тээврийн хэрэгслийн бичиг баримтын бүрдэл, усан замын тогтоосон чиглэл, аюулгүй ажиллагааны шаардлага;

9.2.2.тухайн ажил, үйлчилгээнд мөрдүүлэхээр эрх бүхий байгууллагаас баталсан стандарт, дүрэм, журмаар тогтоосон нөхцөл.

9.3.Энэ хуульд заасан тусгай зөвшөөрөл олгох эрх бүхий байгууллага нь тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч аж ахуйн нэгж, иргэнтэй гэрээ байгуулж ажиллана.

9.4.Усан замын тээврийн ажил, үйлчилгээ эрхлэхээр хэд хэдэн сонирхогч этгээд өргөдөл гаргасан тохиолдолд уг ажил, үйлчилгээний эрэлт, хэрэгцээг харгалзан сонирхогчдыг сонгон шалгаруулах замаар тусгай зөвшөөрөл олгож болно.

10 дугаар зүйл.Усан замын тээврийн хэрэгсэлд тавигдах техникийн шаардлага

10.1.Усан замын тээврийн хэрэгсэлд тавигдах техникийн шаардлагыг усан замын тээврийн асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны төв байгууллага батална.

10.2.Энэ хуулийн 10.1 -д заасан техникийн шаардлага нь усан замын тусгай зориулалтын тээврийн хэрэгсэлд нэгэн адил хамаарна.

ДӨРӨВДҮГЭЭР БҮЛЭГ УСАН ЗАМЫН ТЭЭВЭРЛЭЛТ

11 дүгээр зүйл.Тээвэрлэлт гүйцэтгэх

11.1.Усан замын тээвэрлэлтийг Иргэний хууль³ болон энэ хуульд нийцсэн гэрээний дагуу гүйцэтгэнэ.

11.2.Усан замын тээврийн хэрэгслээр ачаа, зорчигч тээвэрлэх дүрэм болон хүний амь нас, эрүүл мэнд, хүрээлэн байгаа орчинд аюул, хохирол учруулж болзошгүй ачаа тээвэрлэх журмыг усан замын тээврийн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн батална.

12 дугаар зүйл.Тээвэрлэгчийн эрх, үүрэг

12.1.Тээвэрлэгч нь дараахь эрх эдэлнэ:

12.1.1.зорчих тасалбарыг урьдчилан аваагүй буюу тээврийн хөлс төлөхгүй байгаа зорчигч, мөн тээвэрлэлтийн нөхцөлийн дагуу бэлтгээгүй ачааг тээвэрлэхээс татгалзах;

12.1.2.усан замын тээврийн хэрэгслийн ахмад, жолоодогч, түүний ажилтнууд зорчигчид нийгмийн хэв журмыг сахих, тээврийн үйлчилгээний дотоод дүрэм, журмыг биелүүлэх шаардлага тавих.

12.2.Тээвэрлэгч нь дараахь үүрэг хүлээнэ:

12.2.1.өөрийн тээвэрлэлтийн үйлчилгээний талаархи үнэн зөв мэдээллээр тээвэрлүүлэгчийг хангах, зорчигчийн амь нас, эрүүл мэнд, ачаанд аюул, хохирол учруулахгүй байх;

12.2.2.тээвэрлэлтийн нөхцөл, техникийн шаардлага хангасан усан замын зориулалтын тээврийн хэрэгслээр зорчигчийг тав тухтай, аюул, осолгүй тээвэрлэх, аюул ослын үед зорчигчийг авран хамгаалах хэрэгсэл, багаж, төхөөрөмжөөр хангах;

12.2.3.ачаа, зорчигчийг усан замын урьдчилан тогтоосон чиглэл, цагийн хуваарийг баримтлан тээвэрлэх;

12.2.4.усан замын тээврийн хэрэгслийн эзэмшигч, ахмад, жолоодогч нь усан замын тээврийн хэрэгслийг гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх, хөвөлтийн аюулгүй байдлыг хангах, байгаль

орчныг бохирдуулахаас сэргийлэх, иргэдийн эрүүл мэнд, амгалан тайван байдлыг алдагдуулахгүй байх нөхцөлийг хангасан зориулалтын зогсоолд байрлуулах;

12.2.5.усан замын тээвэрлэлтийн үед аюул, осол гарсан тохиолдолд тухайн орон нутаг дахь гамшгаас хамгаалах албанд шуурхай мэдэгдэх;

12.2.6.усан замын тээвэрлэлт эхлэх болон тээвэрлэлтийн үеийн ус цаг уур, орчны мэдээг орон нутгийн ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний байгууллагаас тогтмол авч байх;

12.2.7.усан зогсоолыг стандартын дагуу төхөөрөмжлөх, арчлан хамгаалах, ашиглах;

12.2.8.усан замын тээврийн хэрэгсэл дээр ажиллах мэргэжлийн боловсон хүчинтэй байх ба тэднийг сургаж бэлтгэх.

13 дугаар зүйл.Зорчигч, тээвэрлүүлэгчийн эрх, үүрэг

13.1.Зорчигч, тээвэрлүүлэгч нь дараахь эрх эдэлнэ:

13.1.1.тээвэрлэлтийн нөхцөл, техникийн шаардлага хангаагүй, усан замын зориулалтын бус тээврийн хэрэгслээр үйлчлүүлэхээс татгалзах;

13.1.2.усан замын тогтоосон чиглэл, гэрээгээр тохиролцсон хугацааг баримтлахыг тээвэрлэгчээс шаардах.

13.2. Зорчигч, тээвэрлүүлэгч нь дараахь үүрэг хүлээнэ:

13.2.1.ачааны савлалт, баглаа, боодол, бэхэлгээг стандартын дагуу хийж, нэр төрөл, илгээх чиглэлээр нь ялган тээвэрлэхэд бэлтгэх;

13.2.2.ачих, буулгах машин механизм, нэмэгдэл төхөөрөмж, хүн хүчийг бэлэн байлгаж ачааг тогтоосон хугацаанд ачих, буулгах, өөрийн хаягтай буюу гэрээт ачааг хүлээн авах;

13.2.3.ачааг тээвэрлэх, хадгалах тухай мэдээллээр тээвэрлэгчийг хангах;

13.2.4.ачааг ачсан, хүлээн авсан тухайгаа тээврийн баримт бичигт тэмдэглэж баталгаажуулан тээвэрлэгчид олгох;

13.2.5.усан замын тээврийн хэрэгслээр зорчихдоо бусдын амь нас, эрүүл мэндэд аюул, гэм хор учруулж болзошгүй эд зүйлийг авч явахгүй байх;

13.2.6.усан тээврийн хэрэгслээр зорчихдоо тээврийн хэрэгслийг эвдэж, гэмтээхгүй байх.

ТАВДУГААР БҮЛЭГ УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН ХЭРЭГСЛИЙН ТЕХНИКИЙН ХЯНАЛТ

14 дүгээр зүйл.Техникийн хяналт, тооллого

14.1.Усан замын тээврийн хэрэгслийн хүн амын эрүүл мэнд, байгаль орчинд нөлөө үзүүлэх сөрөг хүчин зүйлсийн зөвшөөрөгдөх хэмжээний түвшин, тээвэрлэлтийн болон техник ашиглалтын

шаардлагыг хангасан байдалд усан тээврийн асуудал хариуцсан төрийн захиргааны төв байгууллагаас гурван жил тутамд техникийн хяналтын үзлэг, тооллого хийж гэрчилгээ олгоно.

/Энэ хэсэгт 2005 оны 1 дүгээр сарын 27-ны өдрийн хуулиар нэмэлт орсон/

14.2.Техникийн хяналтын үзлэг, тооллого хийсэн гэрчилгээнд заасан хугацаанд техникийн хяналтын үзлэг, тооллогод ороогүй усан замын тээврийн хэрэгслийг усан замын тээвэрлэлтийн үйлчилгээ үзүүлэхийг хориглоно.

14.3.Усан замын тээврийн хэрэгсэлд техникийн болон экологийн хяналтын үзлэг хийх, тоо бүртгэл хөтлөх, улсын дугаар олгох журмыг усан замын тээврийн болон байгаль орчны асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн хамтран батална.

ЗУРГАДУГААР БҮЛЭГ УСАН ЗАМЫН ТЭЭВРИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН БИЕЛЭЛТЭД ХЯНАЛТ ТАВИХ

15 дугаар зүйл.Тээвэрлэлтийн үйл ажиллагаанд тавихмэргэжлийн хяналт

15.1.Усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомжийн биелэлт, усан замын тээврийн зохион байгуулалт, усан замын тээврийн хэрэгслийн техник ашиглалтын байдалд улсын мэргэжлийн хяналтын байгууллагын усан замын тээврийн улсын байцаагч хяналт тавина.

ДОЛДУГААР БҮЛЭГ БУСАД ЗҮЙЛ

16 дугаар зүйл. Усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомж зөрчигчдөд хүлээлгэх хариуцлага

16.1.Усан замын тээврийн тухай хууль тогтоомж зөрчсөн этгээдэд эрүүгийн хариуцлага хүлээлгэхээргүй бол шүүгч, усан замын тээврийн хяналтын улсын байцаагч гэм буруутай этгээдэд дор дурдсан захиргааны шийтгэл ногдуулна:

16.1.1.энэ хуулийн 12.2, 13.2.1, 13.2.2, 13.2.3, 13.2.4 дахь заалтыг зөрчсөн иргэнийг 5000-30000 төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 100000-250000 төгрөгөөр торгох;

16.1.2.энэ хуулийн 13.2.5, 13.2.6 дахь заалтыг зөрчсөн иргэнийг 1000-5000 төгрөгөөр торгох;

16.1.3.энэ хуулийн дагуу эрх бүхий байгууллагаас гаргасан нийтээр дагаж мөрдөх дүрэм, журмыг зөрчсөн албан тушаалтныг 10000-60000 төгрөгөөр, иргэнийг 1000-30000 төгрөгөөр, аж ахуйн нэгж, байгууллагыг 50000-150000 төгрөгөөр торгох;

16.1.4.усан замын тээврийн хэрэгслийг бүртгүүлж, гэрчилгээ авалгүйгээр тээвэрлэлт хийсэн бол уг тээврийн хэрэгслийн эзэмшигчид Захиргааны хариуцлагын тухай хуулийн дагуу хариуцлага хүлээлгэнэ.

16 дугаар зүйл.Хууль зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

16.1.Энэ хуулийг зөрчсөн албан тушаалтны үйлдэл нь гэмт хэргийн шинжгүй бол Төрийн албаны тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

16.2.Энэ хуулийг зөрчсөн хүн, хуулийн этгээдэд Эрүүгийн хууль, эсхүл Зөрчлийн тухай хуульд заасан хариуцлага хүлээлгэнэ.

/Энэ зүйлийг 2015 оны 12 дугаар сарын 04-ний өдрийн хуулиар өөрчлөн найруулахаар заасан бөгөөд үүнийг 2017 оны 7 дугаар сарын 1-ний өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө/

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ДЭД ДАРГА

Ж.БЯМБАДОРЖ
